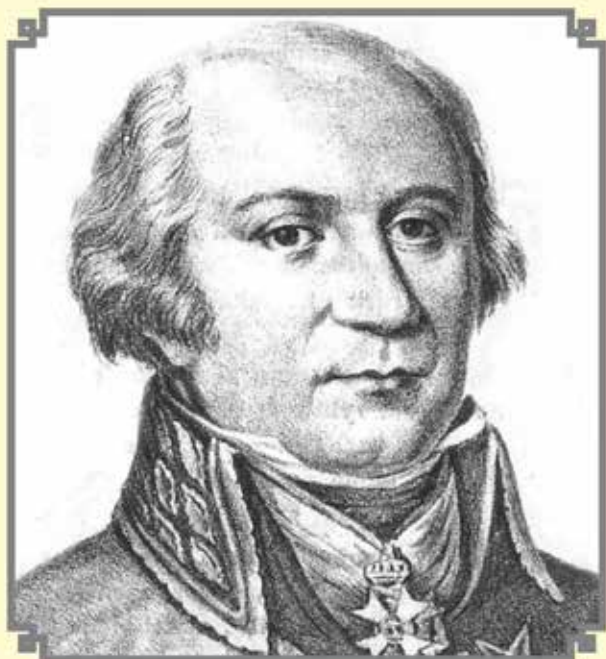

Biografisk text från 1859

Militären
Carl Johan
Adlercreutz

Biografi: Militären
Carl Johan Adlercreutz
– Återutgivning av text från 1859

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-227-5

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av Sveriges mest inflytelserika militärer – Carl Johan Adlercreutz.

I dag är hans namn relativt okänt för de flesta svenskar men under 1800-talet visste alla vem han var, det här var en av männen som störtade en kung vid statskuppen år 1809.

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket i december 2016.

Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Den här texten publicerades i april år 1959 i den svenska tidskriften ”Ny Illustrerad Tidning”.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Biografi: Carl Johan Adlercreutz

Den här texten publicerades ursprungligen i april år 1859 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Carl Johan Adlercreutz". Texten publicerades anonymt.

Till det i dag af oss meddelade porträttet af den man, som vred spiran ur en konungs hand och derigenom räddade fäderneslandet från den största fara som någonsin hotat detsamma, kunna vi icke foga några värdigare ord, än dem som läsas uti C. A. Adlersparres tidstaflor öfver 1809 års revolution och män. Dess ord af sonen till den ene af de begge hufvudmännen kunna så mycket mindre beskyllas för partiskhet, som det är bekant att Georg Adlersparre och Adlercreutz, tyvärr, icke alltid drogo jemt, utan hyste till hvarandra ett djupt misstroende och hvilket gjorde att frukterna af regementsförändringen icke blefvo för Sverige så fördelaktiga som de i annat fall säkerligen kunnat blifva. Orden äro följande:

»Adlercreutz's missnöje med styrelsen blef, som vi inbilla oss, förnämligast en följd af hans åsigter som krigare och hvad som med dem sammanhänge. Hjelte till kropp och själ, kunde han ej fördraga att se sina tappra och trogna vapenbröder misshandlades och förak-

tas, att så uppoffras utan allt ändamål, att så belönas för de vackraste tjänster. Den planlöshet, hvarmed kriget fördes, de krigsgärder, som utskrefvos och knappt till hälften användes till det uppgifna ändamålet, den vanvårdnad och det elände, man bekymmerslöst lät öfvergå blomman af Sveriges ungdom, landtvärnet, konungens eget skändliga beteende med gardesregementerna — allt detta kunde en sådan man som Adlercreutz ej åse annat än med djupaste bekymmer. Att detta bekymmer i sin ordning skulle föra tanken på revolutionära kraftåtgärder, var klart, alltsom uppmaningarne till honom blefvo högljuddare: »att i tēten för den insulterade armēen rycka spiran ur despotens hand».

Vidare och på ett annat ställe i samma arbete läsa vi:

»Adlercreutz, ehuru af ett lifligt temperament, hade dock alltför mycken urskiljning att kasta sig i företag, der allt berodde af en lyckträff. Så blef han väl afvetande af Februari-konspirationen, men ingen deltagare i den. Han var ej af dem, som stanna vid halfgjordt arbete, kasta ut planer och låta dem förfalla. Han kunde lika litet bli en tumlare i det politiska farvattnet, som en guldfisk deri att blänka på ytan. Till djupet ville han gå med den sak, som tillvann sig hans sympathier, och, sedan föresatsen var fattad, skulle det fordrats en Gud att rubba den. Hvad han *ville* utföra, måste ock utföras med rena händer, så föreskref hans riddaresinne, och han tiggde ej lyckan om dess nådegunst. Lycksökare kunde således aldrig inspinna honom i sina nät eller draga honom in i hvirfveln af sin konst. Han betraktade dem som det indianska gräset, hvilket blir mjukare, ju mer det trampas. Liksom skydraget suger upp vattnet genom sin egen styrka, så drog han de rättsinnade till sitt hjerta; och han återgaf dem i sköna och stora värf till det allmänna — liksom vattenpelaren återger vatt-

net åt den förtorkade jorden. Såsom en annan Nicolaus Thut i slaget vid Sempach, ville han ständigt med bart bröst möta faran, och han skulle äfven som denne under högar af lik blifvit funnen med fans-tången i munnen — om ödet bestämt honom att falla för en besvuren idé. Må vara, att det gick ett slags trots igenom hans hjertelif, ett sjelfförlitande, som ibland kunde tagas för öfversitteri; men upphöjda andar hafva gemenligen det med sig att gå med upprätt hufvud till sitt mål — icke så noga bekymrade, om de härunder skulle trampa krälände pygméer. Nog, der Adlercreutz framgick, der syntes han stor och full af kraft; liknande ett krigsskepp, som under fulla segel klyfver de vräkande vågorna.»

Adlercreutz föddes, på Kiiala gård i Borgå socken, den 27 April 1757. Den 3 Oktober 1770 anställdes han, såsom vice korpral, vid Finska lätta dragon-korpsen, och befordrades till kornett derstädes, den 4 Juli 1775. Derifrån, förflyttades han, såsom löjtnant, till Savolaks regemente 1777, befordrades till kapten 1779, deltog i det krig mot Ryssland, som utbröt 1788, och bevistade, bland andra, den häftiga träffningen vid Prosalmi pass, i St. Mickel, den 13 Juni 1789; befordrades till major den 19 Augusti 1789, erhöll svärdsorden 1790, och utmärkte sig i drabningen vid Pirttimäki (samma år).

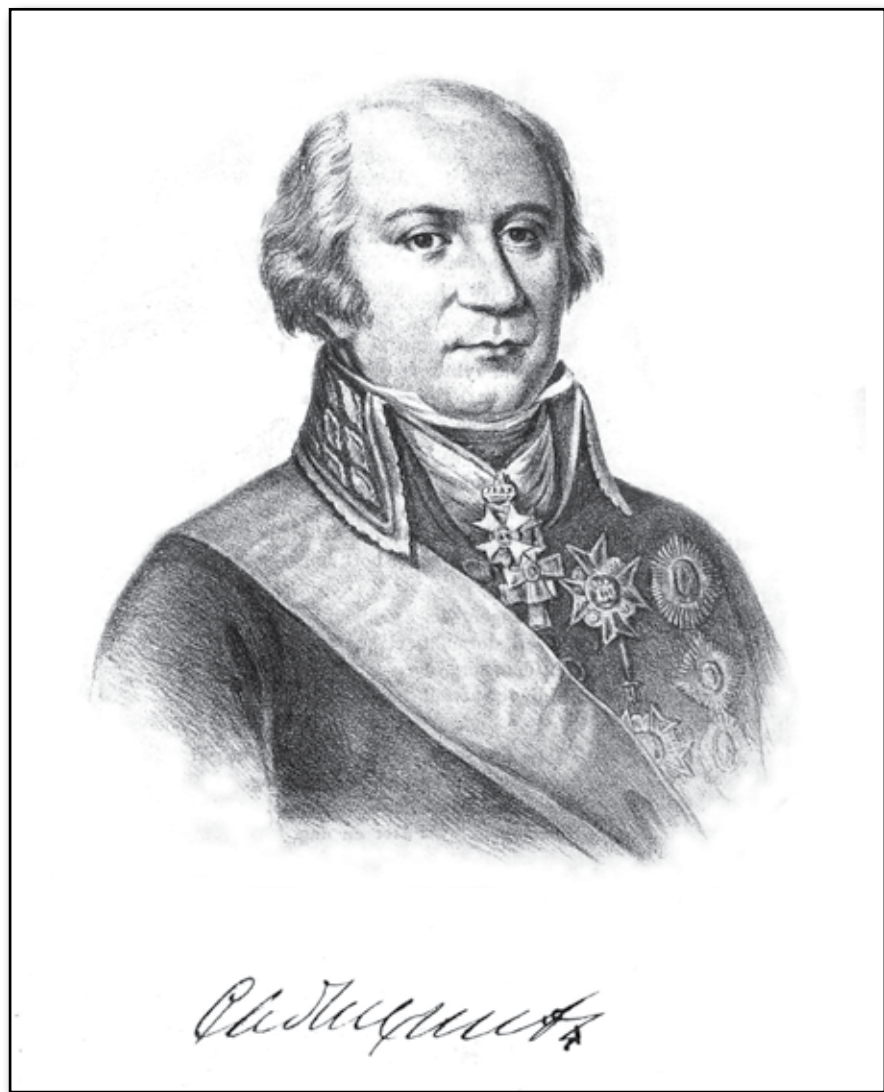
Under året 1791 erhöll han en squadron vid Nylands dragoner, och befordrades till öfverste-löjtnant och chef för regementet, den 20 Juli 1792, till öfverste i arméen 1796, samt erhöll general-adju-tantsfullmagt den 29 Januari 1802. År 1804 uppsatte han ett värfvadt infanteri-regemente i Finland, hvilket, efter honom, benämndes det Adlercreutzska.

Intill år 1808 bodde Adlercreutz på sitt fädernegods Kiiala, för-nämligast sysselsatt med landtmannayrken; men då kriget mot Ryss-

land utbröt, emottog han befälet öfver andra brigaden. Enligt konungens föreskrift vek Finska hären oafbrutet tillbaka intill Siikajoki i Österbotten. Äfven härifrån börjades återtåget, för att i Uleåborg sammanstöta med de öfriga trupperna, då Ryssarne begynte utbreda sian flyglar, i afsigt att kringränna Finnarne. Adlercreutz, som varseblef detta, beslöt ett anfall emot fiendens försvagade medelpunkt, genombröt den och slog sina motståndare. Efter denna seger följde flera andra, och den lilla Finska styrkan framträngde nästan utan att blifva förstärkt, till södra Österbotten. Här vann Adlercreutz lysande fördelar vid Lappo och Alavo; men nödgades börja sitt återtåg efter träffningen vid Ruona, och blef slagen vid Oravais, hvarefter hela Finland, utrymdes af Finska hären, i följd af konventionen i Olkijoki, den 19 November.

Adlercreutz dog i Stockholm den 21 Aug. 1815 och begrofs i Rid-darholms kyrka.

Viktiga ord och personer

Adlercreutz, Carl Johan.

[1757–1815] Svensk greve och general. Var en hyllad krigshjälte och kunde därför med sex andra personer gripa kung Gustav IV Adolf 1809 och fick honom också avsatt.

Adlersparre, Carl August.

[1760–1836] Svensk greve och författare. Skrev framför allt biografier, bland annat om Anders Fryxell, Ludvig XV och Dante.

Slaget vid Sempach.

Ett militärt slag den 9 juli 1386 mellan Österrike och det schweiziska Gamla edsförbundet. Den 4 000 man starka österrikiska styrkan besegrades av den betydligt mindre 1 400 man starka schweiziska styrkan.

Thut, Nicolaus.

[död 1386] Schweizisk borgmästare. Betraktas som en nationell hjälte efter sin insats vid slaget vid Sempach. Dödades efter att ha lett sina trupper som fanbärare.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)